

Befolkningens engagemang i en transnationell regionbildningsprocess

- *En studie med Euro-city i fokus*

Av Kajsa Ekberg och Anna-Karin Kvist

Bakgrund

I perifera områden som kan ha svårt att hävda sig gentemot de större städerna och de mer tätbebyggda områdena så kan regionbildning vara ett sätt att genom samarbete motverka och kanske till och med vända negativa trender. Detta kan gälla både ekonomiskt, kulturellt och befolkningsmässigt. I den här uppsatsen tittar vi närmare på ett försök till regionbildning som pågår mellan Haparanda i östra Norrbotten och Torneå i västra Finland.

Fram till 1809 var Sverige och Finland samma rike. Finskspråkigheten sträckte sig långt in i nuvarande Sverige och på handelsplatserna på finsk sida pratades allmänt finska. Gränsen mellan Sverige och Finland har kallats för världens fredligaste. Samarbetet som startats mellan Haparanda och Torneå är en förebild för regionbildning i EU. Ett gemensamt centrum¹ är under byggnad, som åter skall knyta ihop de båda städerna till en svensk-finsk stad som den en gång var. (Antikainen, J et al 2001) Samarbetet är dock inte helt okomplicerat, vid folkomröstningen den 14 september 2004 sade med en knapp majoritet invånarna i Haparanda kommun nej till sammanslagningen av de båda städerna.

Syfte/Mål

Studiens syfte är att ge en inblick i befolkningens roll i transnationella regionbildningar genom att titta specifikt på situationen runt Eurocity och befolkningens engagemang i På gränsen projektet.

För att nå detta syfte har undersökningen utgått från ett antal frågeställningar som presenteras nedan:

- Hur har man engagerat befolkningen i Haparanda i EC-arbetet?
- Hade man kunnat göra något annorlunda för att skapa mer delaktighet?
- Vilka är erfarenheterna gällande befolkningens engagemang från tidigare genomförda projekt?

För att begränsa omfånget och kunna hålla uppsatsen inom kursens ramar och den tidsrymd som getts för arbetet har den empiriska undersökningen begränsats till att enbart omfatta Haparanda och den svenska delen av samarbetsprojektet. Eftersom projektet som

¹ Rajalla - på gränsen är namnet för det nya gemensamma centrum som är under uppbyggnad. Tillsammans kallas de båda städerna Euro-city.

behandlas sker med båda länderna som aktörer kommer dock fakta och diskussioner som rör även Torneå och den finska delen att tas upp där det anses nödvändigt.

Metod

Studien är genomförd som en kombination av en litteraturstudie och en enklare empirisk undersökning. I litteraturstudien granskades fallstudier från liknande regionbildningsprojekt och transnationella satsningar. Som komplement till övrig litteratur har även åtskilligt informationsmaterial från Haparanda kommun gått igenom och granskats.

I den empiriska undersökningen gjordes intervjuer med två personer involverade i ledningen av projektet². Detta för att skaffa bakgrundsinformation och få ledningens perspektiv på valresultatets utgång och dess orsaker. Frågorna var av öppen karaktär och inte standardiserade.

Det gjordes också en surveyundersökning där 33 personer fick svara på ett litet antal standardiserade frågor, varav flertalet var öppna frågor utan fasta svarsalternativ. De personer som man avsåg att undersöka i surveyundersökningen var invånarna i Haparanda kommun, därför plockades efteråt 4 respondenter bort för att de var bosatta i annan kommun (i detta fall samtliga från Kalix). Resultatet är därför baserat på 29 respondenter varav 12 kvinnor och 17 män. Åldern för de som deltog i surveyundersökningen fördelade sig enligt följande:

Ålder: 18-24 år: 4
25-30 år: 3
31-40 år: 7
41-50 år: 5
51-65 år: 6
65 år och över: 4

Surveyundersökningen genomfördes i Haparanda stad onsdagen den 18 februari på olika ställen på gatorna, inne på en galleria, samt i anslutning till en större livsmedelsaffär. 7 personer avböjde att delta i undersökningen (4 kvinnor och 3 män, en del av dem uppgav att de inte ville delta för att de inte pratade svenska).

Regionbildning

Under 1990-talet har det funnits en tydlig nyregionalism och regionbyggartrend såväl inomnationellt som transnationellt i hela Europa. Processer pågår som leder mot en starkare regional roll i framtiden och gett uttryck för begrepp som ”Regionernas Europa”. Borttagandet av mellanstatliga barriärer innebär att det både kan uppkomma en ökad konkurrens mellan regioner och att det är enklare att utveckla samarbete mellan regioner, dvs att forma strategiska allianser oberoende av statstillhörighet. (Wiberg 2002) På

² Ordförande i kommunfullmäktige i Haparanda stad, samt samarbetssekreteraren för Provincia Bothniensis.

många håll har det som svar på detta uppstått en mobilisering inifrån regionen. Det formas visioner och strategier för regionbildningar som antas kunna möta de nya utmaningarna och bättre än dagens etablerade administrativa regioner. Man eftersträvar funktionalitet, konkurrenskraft och självständighet och pekar ofta på historiska samarbetsmotiv. Såväl länsindelningar som statsgränser utmanas och därmed även relaterade institutionella organisationer och deras respektive beslutsmandat.

En region är ett uttryck för någon form av sammankoppling, en socialt konstruerad gränsdragning mot omvärlden. En regionformation som överskrider en eller flera statsgränser men endast fångar in delar av respektive stater kallas ofta för trans- eller transnationell region. Transregionen är ett integrationsprojekt och kan formas av flera slags förutsättningar och drivkrafter. (Wiberg) En av dem kan vara ett starkt bakomliggande kulturellt motiv där arbetet med att bilda en samarbetsregion inleds i riktning mot att återskapa en splittrad samhörighet. Tonvikten läggs på att synliggöra den gemenskap som funnits genom historien och det är viktigt att det är förankrat i människors medvetande. En annan drivkraft är att betrakta det som ett medel att lösa gemensamma gränsöverskridande problem. I ett tredje fall är motivet att stärka det regionala näringslivets konkurrenskraft och skapa ett attraktivt aktionsrum. Karaktären på kontakter över nationsgränser påverkas av kulturella likheter och skillnader. Omfattningen av interna relationer i förhållande till omvärldsrelationer utgör en värdemätare på sammanhållningens styrka. (Wiberg 2002)

Förutsättning för en lyckad regionbildning

Det är svårt att ge ett enkelt svar på frågan hur man framgångsrikt utvecklar en region, teorierna skiljer sig åt. En grundförutsättning som nämns i flertalet teorier runt framgångsrik regionbildning är befolkningens engagemang.

Wiberg (2002) i sin rapport om hållbarhet i glesa regionala strukturer på att grundkriteriet för en väl fungerande verksamhetsarena är att det finns såväl ett omfattande internt samspel mellan verksamheter i olika orter som ett mångfaldigt utbyte med omvärlden. Att det finns en territoriell avgränsning som uppfattas som naturlig och relevant av de flesta är av hög vikt. Intervention från offentliga myndigheter i utveckling och förändring av funktionella regioner kan ske antingen i form av uppbackning av rådande samspelsmönster eller aktiva åtgärder för att skapa en ny samarbetsarena. Ett exempel kan vara att genom investeringar i sammanlänkande infrastruktur förstärka samarbetsarenan på olika sätt.

Ylinenpää diskuterar i en rapport vad som utgör en framgångsrik dynamisk region. Han poängterar att det är ett signifikant drag att regionen karaktäriseras av en endogen världsbild, något som är en indikation på att regionens innevånare känner att de själva har möjligheten att påverka regionens utveckling. (Ylinenpää, 2001)

Persson och Henning (1998) har skrivit en rapport på uppdrag av Regionkommittén för de tre kommunerna Falun, Borlänge och Ludvika angående hur deras samverkansintentioner skall omsättas i praktiken. I denna rapport poängteras som ett av fem kritiska villkor

behovet av bred och stark uppslutning från alla medverkande kommuners invånare och näringsliv.

Exempel från transnationella regionbildningsprojekt

Ett annat exempel på funktionellt gränsöverskridande samarbete som har studerats av åtskilliga forskare är Öresundsregionen. Regionen har ca 3 miljoner invånare och består av Skåne i Sverige och Själland i Danmark, med Malmö och Köpenhamn som ekonomiska motorer. Regionbildningen är en konsekvens av den fasta broförbindelsen som öppnade mellan städerna 2000 och idag betraktas området som en transnationell region inom EU. Idag pågår ett nätverksbyggande i syfte att knyta samman de båda sidornas samverkanspotentialer för fullt. Men trots att Sverige och Danmark ligger så nära varandra både fysiskt, socioekonomiskt, kulturellt och språkligt kvarstår en del rättsliga, sociala, språkliga och kulturella barriärer som måste överkommas. (Antikainen, J et al 2001) Enligt forskarna Maskell och Törnqvist (1999) kan processen att integrera de två ländernas politik och planering för förnyelse och tillväxt, samt att bygga en gemensam identitet ta åtskilliga decennier.

Projekt Botnia är ett samarbetsprojekt som startades under första hälften av 1990-talet av de tre städerna Vasa, Umeå och Örnsköldsvik, med syfte att stärka utvecklingsmöjligheterna i de tre städerna, stimulera den regionala utvecklingen och skapa samarbete över nationsgränsen. I slutsatserna från en utvärderingsrapport om samarbetsprojektet (Wiberg & Sondell 1997) utpekas det att det finns kulturella och språkliga skillnader mellan Finland och Sverige som aktörer måste lära sig att hantera för att få till stånd ett framgångsrikt samarbete. Man poängterar även vikten av att i en framtida fortsättning föra arbetet framåt i en nerifrån-upp-process med invånarna i regionen i fokus. Avslutningsvis föreslås en satsning på att aktivt inkludera Bottenviksbågens befolkning i samarbetsprocessen, vilket man menar kunde ske på flera olika sätt. Som förslag nämns bland annat deltagande i tävlingar om nya idéer för projektet, organisering av kulturella Bottenviksbågearrangemang och gränsregional utbytesverksamhet bland olika grupper. (Antikainen, J et al 2001) Detta skall eftersträva att i en mångfald sammanhang synliggöra samarbetsalliansen, konsekvent hålla fast vid etablerade mål och långsiktigt sträva efter att upprätthålla nödvändigt deltagande av alla inblandade aktörer. Man pekar vidare på att samarbetssträvandena kan hållas vid liv och fördjupas via en kraftigt ökad insats på att marknadsföra projektet i samarbete med lokal media. På detta sätt blir konceptet åtminstone välbekant för såväl invånarna i allmänhet som för olika offentliga och privata aktörer.

Regional utvecklingsplanering handlar om att skapa ett rumsligt sammanhang som är bättre än det som existerat dessförinnan (Wiberg 2002). Att få till stånd en sådan entydig positiv samhällsförändring är dock en svår och komplicerad process. Vad är då vikten av att involvera invånarna i spelet? Det finns många orsaker, exempelvis kulturella och språkliga skäl och för att skapa en känsla av samhörighet inom regionen. Alla dessa sidor är frågor som hänger på befolkningen och som inte kan styras från politiska önskningsgar.

Sammanfattningsvis kan vi från exemplen ovan konstatera att befolkningens engagemang är en betydelsefull fråga och en viktig nyckel till en framgångsrik regionbildning.

Eurocity och Rajalla

Torneå stad etablerades 1621 av den svenske kungen Gustav II Adolf väster om Torne Älv. Staden utvecklades till en viktig hamnstad och marknadsplats för invånarna i den nordligaste delen av Östersjöområdet. I kriget mot Ryssland delades Sverige 1809 och Torneå blev en del av Finland. Sakta byggdes en ny stad upp på den svenska sidan av gränsen och 1821 etablerades Haparanda, som fick sina statsrättigheter 1842. Situationen mellan Torneå och Haparanda var unik i Tornedalen. Dels för att Haparanda inte existerade i någon egentlig mening före 1809, dels för att endast ett stycke våtmark skilde bosättningarna åt. Men Haparanda och Torneå har aldrig varit en och samma stad. Genom tidens skiftningar har invånarna levt ett fridfullt liv sida vid sida trots skiftande öppenhet över gränsen. Idag kan man knappast prata om någon egentlig skillnad mellan städerna. Historiskt har dock Torneå alltid varit dominerande vad gäller storlek och invånarantal, och från andra världskriget då stora delar av Torneå ödelades fram till nyligen har Haparanda haft en högre levnadsstandard. Idag har städerna mycket gemensamt. Kontakterna mellan städerna har varit täta över tiden och det har alltid förekommit livlig handel mellan städerna och många människor har bekanta eller släktingar på ömse sidor av gränsen. (Zalmanas)

I början på 1960-talet slöts det första officiella avtalet mellan städerna. Det handlade om ett gemensamt utnyttjande av en simhall. Därefter har ett antal avtal om besparingar av olika slag för bägge sidor slutits. 1987 formaliserades samarbetet genom bildandet av en gemensam överstatlig organisation kallad Provincia Bothniensis. Detta i kombination med båda ländernas medlemskap i EU underlättade samarbetet och har resulterat i en mängd olika insatser inom skiftande områden och av varierande karaktär. (Zalmanas) Som exempel på gemensamma projekt kan nämnas gemensam språkskola, gemensamma investeringar och styrning av reningsverk och räddningstjänst, gemensamt nyttjande av idrottsarenor, gemensam arbetsförmedling och samarbete mellan postkontoren för snabbare service mellan städerna. (Haparanda-Tornio – A unique twin city) Provinsen har antagit en gemensam vision som sträcker sig fram till 2010, med mål att utveckla det gränsregionala arbetet i Haparanda-Torneå till att bli ett föredöme för övriga gränsregioner, att skapa, bibehålla och utveckla den internationella mötesplatsen Haparanda-Torneå, samt utveckla ungdomars och övriga medborgares intresse för internationella kontakter. (Internationellt strategidokument för Haparanda-Torneå)

Ett av de mest signifikanta samarbetsprojekten idag är På gränsen projektet. (Haparanda-Tornio – A unique twin city) Projektet startade 1997 med en internationell arkitekttävling där man projekterade för utveckling av gränsområdet och ett nytt gemensamt centrum kallat Rajalla, som skulle förena städerna. Med tävlingsresultaten som grund utarbetades under 1999-2000 en utvecklingsplan; en fördjupad studie i visionsform av gränsområdets utformning, funktioner och trafiklösningar. Städerna har utvidgat sina samarbetsnätverk till distriktsnivå vilket betyder att finska och svenska vägverket är en del av på gränsen

projektet med kontor som en del av stadsplanen. Under 2001- 2002 pågår arbete med utredningar av miljö-, tekniska- och kommunaltekniska frågor för utvecklingsplanens genomförande. Från ledningsnivå uttrycker man det som att man skapar en ny arbetsmodell där gränsen, som tidigare sätt som ett hinder, har vänts till en resurs som erbjuder nya möjligheter för regionens utveckling. (Översiktsplan Haparanda stad. Fördjupning på gränsen.) På Gränsen- Rajalla -projektet har ett globalt perspektiv; målsättningen är att göra gränsområdet till en mötesplats där det finns en koncentration av samarbete över riksgränser. Genom att förena krafterna vill man utveckla tvillingstäderna till ett starkt centrum i den nordligaste delen av Bottenviksbågen. (<http://www.pagransen.com>)

I oktober 2002 färdigställdes detaljplaneringen i Torneå av På Gränsen Rajalla. 2003 gick projektet in i en ny fas. Utvecklandet av Haparanda-Torneås nya gemensamma centrumområde hade kommit till genomförandestadiet. Enligt planen består hjärtat i det nya centrumområdet av en gågata som går mellan Finland och Sverige och ett kanalområde. Förutom kommersiell service kommer Mediapolis som representerar media, kultur och utbildning samt myndigheternas rättscentrum att etablera sig på området. Torneå har tagit första initiativet för detta gemensamma gränsprojekt genom att påbörja markarbeten Torneås sida. (<http://www.pagransen.com>)

I Sverige där motståndet varit hårdare fortskrider arbetet enligt planen.

Befolkningens påverkansmöjligheter - Vad har gjorts?

Under processens gång har allmänheten getts möjlighet att påverka processen i flera olika faser genom att lämna synpunkter på planerna. Förutom utställningar av planerna har allmänheten fått information och kunnat ta del av planerna via kommunens samtliga informationskanaler. På båda sidorna gränsen har kontinuerliga informationsmöten hållits. Informationsblad har distribuerats till kommunens hushåll. Massmedia har följt och dokumenterat händelserna i projektet.

Hela samarbetet mellan städerna, även utöver På Gränsen-projektet, har på olika sätt engagerat folk med aktiviteter riktade mot befolkningen såsom den gemensamma språkskolan, ordnande av festivaler, gemensamt bibliotek etc. Men samarbetet resulterar även i aktiviteter som blir osynliga för allmänheten om dem inte uppmärksammas. Som exempel här kan nämnas avtal som kommuner löst sig emellan såsom samarbete om sophämtning och brandförsvaret. Tjänster som vanligt folk nyttjar, men inte reflekterar över som ett samarbetsresultat.

Det mesta som ordnats gemensamt har kretsat kring kommunal verksamhet. Gränsöverskridande arbetsgrupper har bildats inom tex. brandförsvaret och inom skolväsendet har samaktiviteter organiserats både skolvis och i mindre grupper.

Ingen styrning har förekommit från kommunens sida vad gäller föreningslivet i övrigt, men inom tex. idrottsrörelsen har i flera fall samarbete startats på eget initiativ (i dagsläget tas även kommunala initiativ).

Försök har gjorts att engagera turistföretagen i kommunerna i samarbetet genom bildandet av ett gemensamt turistråd. Tyvärr lades verksamheten ner efter ett par träffar eftersom det upplevdes svårt att få kontinuitet i det. Inom andra branscher i näringslivet har det inte pågått samarbete i någon större omfattning.

Trots den stora uppmärksamhet som projektet rönt internationellt och den stora debatt som förts i media i övriga Sverige har projektet inte varit något hett samtalsämne runt kaffebordet hos invånarna i Haparanda. Som en kommunanställd uttryckte det: absolut inte hemma hos folk eller på arbetsplatserna utom förstås hos kommunerna, för att vi är ju så starkt involverade i den här processen.

Folkomröstningen

För att fånga folkets uppfattning om planerna genomförde Haparanda kommun en folkomröstning i frågan om realisering av planerna den 14 september 2003. Bland kommunens 8172 röstberättigade var valdeltagandet enbart 52% och resultatet blev ett nederlag för ledningen av På Gränsen projektet. Röstningens utgång gav en seger för nej-sidan med 52% mot ja-sidans 46% (2% av rösterna befanns ogiltiga) och drev ner projektets trovärdighet. Trots resultatet i folkomröstningen går projektet framåt efter en kort inkubationstid. Vid första mötet efter valet i december antog kommunfullmäktige i Haparanda översiktsplanen och arbetet fortskrider nu som planerat.

Bakom resultatet i folkomröstningen finns många teorier om orsaken.

Enligt de intervjuer som genomförts med personer som arbetar med ledningen av projektet kan det finnas flera tänkbara orsaker till att det blev ett nej i folkomröstningen. Ofta var det så att människor som var bosatta i staden sade ja, men att invånarna i byarna runtomkring sade nej, kanske av rädsla för att det skulle kosta för mycket och att satsningarna skulle komma staden till gagn men att det skulle ske på bekostnad av byarna. Enligt de intervjuade personerna spred Nej-sägarna felaktig information om höga kostnader för kommunen och att man inte visste var pengarna skulle komma ifrån. Vidare förklarar man att invånarna röstade ”med hjärtat” och att detta hjärta tydligen sade dem att de inte ville samarbeta med Torneå. En annan förklaring man har till valresultatet är att det framstod som så självklart för Ja-sägarna att det skulle bli ett ja, att man inte tyckte att man behövde gå och rösta, medan det kändes viktigt för Nej-sägarna att det verkligen skulle bli nej. Delvis, säger de som drivit projektet, kan kanske resultatet också ses som en allmän protest. Man litade heller inte på att inte politikerna skulle gå in och satsa kommunens pengar och var rädda att kommunen skulle teckna stora avtal trots att man redan hade stora skulder.

De intervjuade kommer också in på att det är något av en attitydfråga. Att det finns en stark ”vi och dem” känsla i regionen. Och en sådan känsla måste tas på allvar. Känslan är mera påtaglig på den svenska sidan. Det kan delvis bero på att det har gått så bra för Finland, den gamla balansen är rubbad. Förr var Sverige storebror och hade högre standard.

I Finland hölls ingen omröstning, det är en demokrati där de folkvalda får ta besluten. Där var det när fullmäktige antog översiktsplanen, ett enhälligt beslut, 100% röstade ja, det var inte ens någon diskussion om att man skulle ifrågasätta projektet och politikerna i Torneå har tyckt att det är ett väldigt bra projekt och att framtidstron ökat i aktiviteter och i näringslivet i Torneå och Haparanda.

Enligt intervjuerna försökte projektledningen gå ut via media och informera och berätta om projektet, men man säger också att man nog inte lyckades få genomslagskraft. Att det är ett slags allmän brist i kommuner att man är dålig på att arbeta med att informera i tillräcklig utsträckning. I efterhand säger man att man förmodligen borde ha informerat mera. Man borde ha gått ut i olika sammanhang och träffat människor och försökt ta upp en diskussion. Detta gjordes, men i allt för liten omfattning. Man borde ha varit där folk redan var samlade. Både informerat folk och gett dem möjlighet att ställa frågor. Att bara gå ut via andra media är ganska ensidigt. Man förlitade sig för mycket på att information genom medierna skulle räcka för att folk skulle känna sig engagerade.

Man försökte använda alla informationskanaler som fanns att tillgå, men ett stort problem var att folk var så passiva och inte tog till sig informationen, inte var mottagliga.

Detta bekräftas för övrigt även av surveyundersökningen, där de fria kommentarerna ofta antydde ett utbrett ointresse för projektet.

Ett annat fel, som man under intervjuerna med de som arbetat med projektet, säger sig ha gjort är att visionen i början av projektet inte borde ha varit så konkret. Som det var nu så tolkades planen som så konkret att många hade åsikter om utseendet av detaljer (kunde handla om att taken var platta eller andra detaljfrågor) och trodde att allt redan var bestämt.

En del av dessa tankegångar bekräftas av forskaren Dennis Zalmans som har studerat samarbetet Haparanda-Torneå. Han pekar på att under åren har PB fått en del kritik för att vara för hierarkiskt uppbyggt och att en del av besluten som fattas inte varit förankrade i verkligheten. Detta har på senare tid försökt åtgärdas genom att informera mer, tex. genom den dubbelspråkiga tidningen Kranni som delades ut till hushållen några gånger per år. Denna satsning lades dock ned för något år sedan på grund av nyhetsbrist. (Zalmans)

Enligt Dennis Zalmans finns det idag ett framgångsrikt samarbete mellan städerna och det råder ingen tvekan om att många invånare i Haparanda – Torneå är positiva till samarbetet, liksom de svenska och finska statsmakterna. Han pekar dock på ett problem som bör ses som en stor utmaning. Att få den svenska delen av befolkningen i Haparanda, dvs de som inte pratar finska, mer delaktiga i samarbetet och överbrygga kulturella och språkliga barriärer.

Mycket pekar i slutändan mot att det saknas engagemang och delaktighetskänsla hos befolkningen.

Allmänheten- Resultat av surveyundersökningen

Vid surveyundersökningen ställde vi frågan om respondenterna kände sig delaktiga i Eurocity-projektet. Detta svarade endast 28% ja på. Och endast 17% hade på något sätt varit engagerade i projektet. Vi frågade också om de hade velat vara mera delaktiga i projektet, men intresset var svalt, endast 17% svarade att de hade velat det. Däremot verkar det inte varit någon utbredd brist på information, 66% svarade att informationen varit tillräcklig. 69% av respondenterna uppgav att de deltog i folkomröstningen.

Bland de öppna svaren och kommentarerna märks ett utbrett intresse för projektet. Kommentarer som ”Nej, jag tycker att det är helt onödigt. Det funkar bra, finns annat att satsa pengar på.” ”Nej, (jag) följer vid sidan om.” ” Nej, jag bryr mig inte.” är vanligt förekommande.

De som säger att de skulle velat vara mer delaktiga eller att de hade velat ha mera information antyder att de hade velat veta mera konkreta saker, vad saker och ting kostar och hur de själva kommer att påverkas i sin vardag, i sina yrken eller att de velat vara mer engagerade via sina fritidssysselsättningar, som idrottsklubbar och annat.

Inga mönster gällande ålder och kön gick att finna i undersökningen, något som kanske kan hänvisas till det begränsade urvalet av respondenter.

Diskussion och slutsatser

Slutsatserna från liknande genomförda regionbildningsprojekt är samstämmiga i frågan att befolknings engagemang är av högsta vikt för att skapa en fungerande ny region. Hur man bör arbeta för att skapa engagemang är dock beroende på regionen i fråga och måste utgå ifrån dess specifika förutsättningar.

Haparanda-Torneå uppfyller många krav på en framgångsrik region. Just nu ökar samarbetet på flera plan och kanske ökar samtidigt den positiva inställningen i förlängningen. Rajalla är ett stort steg, det kan ses som ett test av samarbetsmöjligheterna. Kanske kommer folket i kapp politikerna när de är mogna förr eller senare. Men tydligt är att det behövs mera och starkare engagemang.

Det svaga engagemanget hos befolkningen i Haparanda och misstron mot projektet bottnar i flertalet orsaker. Felet verkar inte varit informationsbrist utan mycket pekar i slutändan mot att det saknas engagemang och delaktighetskänsla hos befolkningen. De som driver projektet verkar dock vara fulla av självrannsakan och självkritik och verkar vara intresserade av att försöka reparera i efterskott och stärka engagemanget hos allmänheten. Kanske kan man göra som de öppna svaren i surveyundersökningen föreslog och öka delaktigheten genom att visa folk konkreta samarbeten, låta dem engagera sig genom sina yrken, skolor, fritidsaktiviteter och andra mötesplatser. Så att människorna ser den konkreta nyttan och inte en diffus hotbild.

En möjlig orsak, som vi dock inte haft utrymme att fördjupa oss i är hur det har påverkat projektets budskap och trovärdighet att det har pågått så många parallella projekt och projektnamn som Eurocity, Rajalla och På Gränsen. Kanske det hade kunnat vara lättare att nå ut om man enats som ett projekt istället för flera olika. Men det kan vi bara spekulera i...

De lokala ansträngningarna i Haparanda och Tornio kan forma en unik samspeleplattform där interaktionsbarriärer i förhållande till de generella funktionella samspele villkoren mellan Finland och Sverige är mindre. På grund av detta måste förväntningarna om framtida utveckling vara inställda på ett långsiktigt perspektiv snarare än kortsiktiga vinster. I detta perspektiv faller kanske vikten av nuläget missnöje i skugga och ger en chans för framtiden.

Förslag till framtida forskning

Det finns många intressanta aspekter av projektet att fördjupa sig i. Till exempel vore det intressant att följa upp det spår som intervjuerna med de som driver projektet gav, med betydelsen av de svensk-finska rötterna för attityderna och valresultatet.

Det vore också intressant med en djupare studie kring hur man engagerar befolkningen i den här typen av projekt och stärker känslan av delaktighet eftersom denna känsla verkar vara av avgörande betydelse.

Referenser

- Persson, L.O. & Henning, R. (1998): *Falun-Borlänge-Ludvika. Tre kommuner – en region*. Dalarnas forskningsråd.
- Wiberg, U. (2002): *Hållbarhet i glesa regionala strukturer – exemplet södra Norrlandskusten*. Working paper 39:2002. Kulturgeografiska Institutionen, Umeå Universitet
- Ylinenpää H. (2001): *Regional and rural development. A theoretical starting point*. Från RADWAT final report 2000-2001
- Maskell, P. & Törnqvist, G. (1999): *Building a cross-border Learning region. Emergence of the Öresund region*. Copenhagen Business School Press.
- Antikainen, J., Jurczek, P., Vartiainen, P. & Wiberg, U. (2001): *Bottenviksågen - Ett funktionellt urbant nätverk*. Rapport för projektet Bottenviksågen.
- Wiberg, U (...): *Regionformationer och nordeuropeiska integrationsperspektiv*. Nordisk Samhällsgeografisk Tidskrift, s.55-67.
- Zakamans, D.: *Gränsen mellan grannstäder*. Uppsats rekvirerad från Provincia Bothniensis. s.193-211
- Översiktsplan Haparanda stad. Fördjupning på gränsen*. Utställningshandling. Återfinns på: http://www.pagransen.com/dokark-dokarkisto/PDF/utst_web20020313.pdf
- Haparanda-Tornio – A unique twin city*. Provincia Bothniensis. Internt informationsmaterial.
- Internationellt strategidokument för Haparanda-Torneå*. Provincia Bothniensis. Internt informationsmaterial.
- På gränsen- Rajalla Tillstånd, etapper och kostnader*. Nyheter - Uutiset februari 2002, No 1.
Återfinns på
<http://www.pagransen.com/dokark-dokarkisto/PDF/Info%202002%20s1%20-%204.PDF>

www-sidor:

<http://www.pagransen.com>